

ELUKIRI

www.elukiri.ee

50+ ELU LÄHEB EDASI

VEEBRUAR 2014

PILDIRAAMIS
presidendid
prouadega

INDREK
TARAND 50

Kaaluga
hädas

24. veebruar
LÄBI AEGADE

Vana
suusahunt
ARNE SIREL

Eesti
pensionärid
Tenerifel
talvitumas

ERI KLAS

kuulab arstide sõna

Hind 2.90

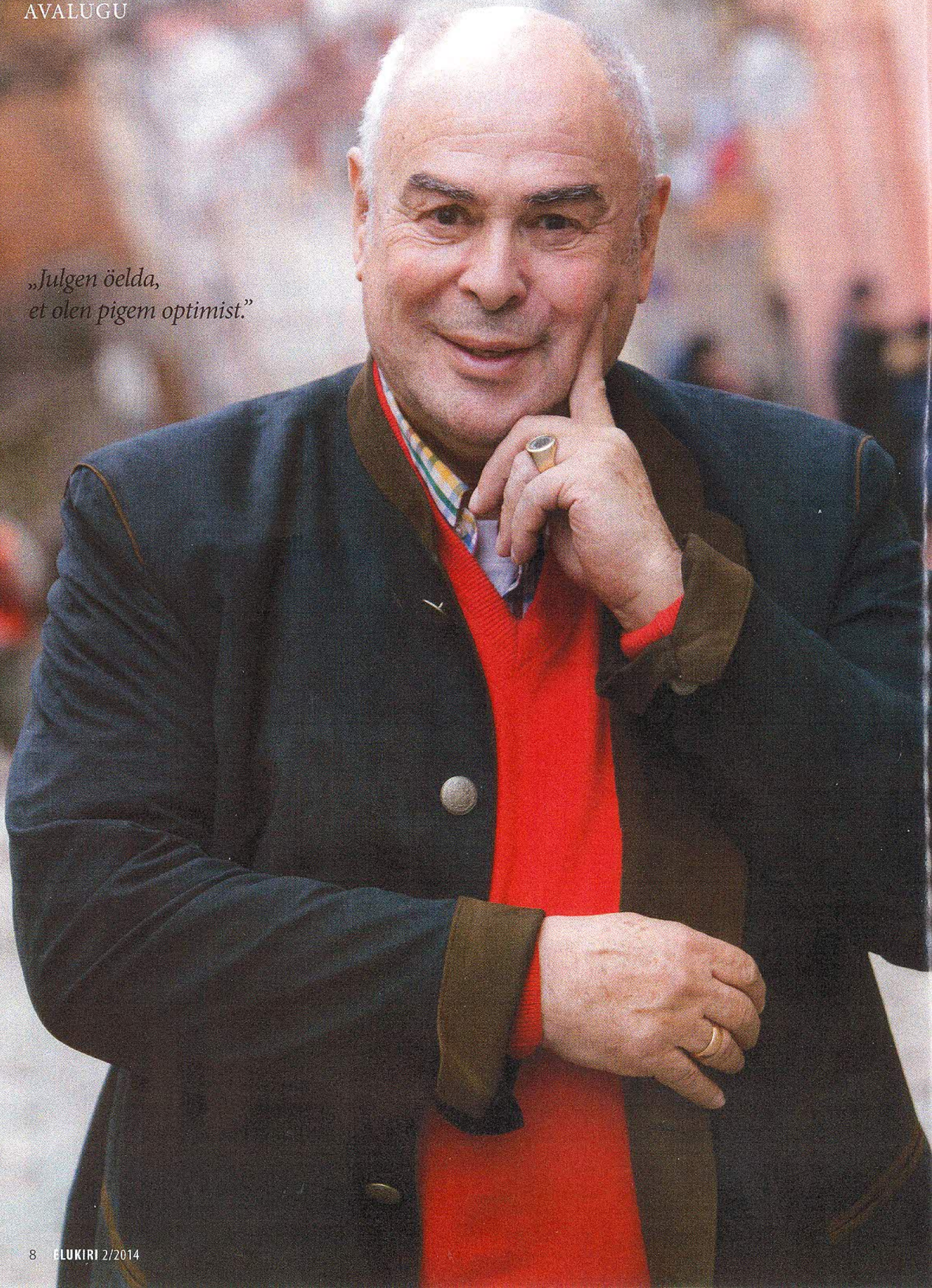
ISSN 1406-5266

9 771406 526005

VEEL: senior ja lemmikloom, püsimeigi võlud, leivatest

*„Julgen öelda,
et olen pigem optimist.”*

Eri Klas – eluks saanud unistused

„Kui ma nüüd päris ausalt üles tunnistan, siis ega tervis pole enam see, mis vanasti,“ tõdeb nooruses sporti harrastanud ja põhiliselt poksiga tegelenud maestro Eri Klas, kellega oleme leppinud kokku kohtuda Estonia teatris.

TEKST: GERDA KORDEMETS

FOTOD: TERJE LEPP JA ESTONIA TEATER

Klas tuleb kohtumisele Pärnu maantee poolt. See ei ole enam noore Klasi kõnnak. Ta tuleb pigem tatsudes ja natuke isegi nagu taarudes, sest kolm aastat tagasi aurusaunas kuuma-kõrvetatud jalg on toonud kaasa tasakaaluprobleeme. Hiljem tunnistabki ta, et läheb kohe-kohe välismaale, paastuma ja kaalust alla võtma.

On selle aasta teine päev ning teatriüksed kinni isegi Klasile, kes seda maja juba pool sajandit oma teiseks koduks võib pidada. Võtame istet ühes hubases kohvikus Klasile nii tuttava kultuuriministeeriumi lähedal.

„Arstid on rääkinud minuga päris tõsiselt, sest olen elanud läbi kolm mikroinsulti, mis on mõjunud ajule kohe nagu pomm,“ tuleb maestro ise terviseprobleemide juurde tagasi.

„Insult on hullem kui infarkt, sest infarktiga võid sa minna teise ilma, aga insuldiga võid jääda sandiks, voodihaigeks, kes ei saa rääkida ega kõndida. Võid lõpetada ratastoolis või hooldekodus. See on mulle hirmutavam kui kõik muu.“

OSKUS ÕELDA „EI“

Nüüd läheb Klas aga tervist turgutama. „Mitte puhkekodusse ega spaasse, vaid arstide kontrolli alla. See on üks erakliinik, taastusravi moodi asutus. Pole küll odav lõbu, mis aga ei tähenda, et nad sind korralikult toidaksid,“ naerab Klas talle omasel võluval moel. (Klasi nooruses pani see naeratus noorte neidude südamed kiiremini põksuma.) „Samas lubasid nad teha kõik selleks, et ma

Eri Klas pärast „Hovanštšina“ etendust, 1987.

jätkuvalt vormis püsiksin. Ma valetaksin, kui ütleksin, et mul on metsik töötahe, aga elutahe on igatahes olemas.“

Välismaa arstid olevat lubanud aidata maestrol kaalu langetada ning puhastada organismi seestpoolt nii palju, kui puhastada annab.

„Ma valetaksin, kui ütleksin, et mul on metsik töötahe, aga elutahe on igatahes olemas.“

„Sest sinna on ladestunud palju musti varje – ja ma ei räägi nüüd südametunnistuse koha pealt. Kuna ma väga armastan oma tööd, võtsin vanasti silma pilgutamata vastu kõik tööd. Tegelikult oli mul küllaltki vaearikas õppida ütleva „ei“. Nüüd oskan seda juba teha. Märkmikus on

ERI KLAS

- Sündinud 7. juunil 1939 klaverikunstnik Anna Klasi ja tšellist Eduard Klasi pojana.
- Lõpetas 1964 Tallinna konservatooriumi koorijuhtimise eriala Gustav Ernesaksa klassis.
- 1969–1972 täiendas end orkestridirigeerimise alal Peterburi (tollal Leningradi) konservatooriumis ja Moskva Suures Teatris.
- 1959–1965 löökpillimängija ERSO-s.
- 1960. aastail laulis Eesti Raadio meeskvartetis.
- Aastast 1965 Estonia teatri dirigent, 1975–1994 peadirigent ja kunstiline juht, aastast 1994 audirigent.
- Eesti Olümpiakomitee asutajaliige (1989) ja alates 2010 auliige
- Valgetähe III klassi teenetemärk (1999)
- 1991. aastast Eesti Rahvuskultuuri Fondi nõukogu esimees
- Rahvusoperi nõukogu esimees
- Alates 1994 UNICEFi Heatahte saadik
- 1985–1990 Stockholmi Kuningliku ooperi peadirigent
- 1987. aastast Riikliku Akadeemilise Meeskoori audirigent
- 1990. aastast Soome rahvusoperi I külalisdirekt
- 1991–1996 Århuse sümfooniaorkestri peadirigent
- 1993–1997 Sibeliuse akadeemia professor
- 1994. aastast Eesti Muusikaakadeemia audoktor ja erakorraline professor
- 1996. aastast Hollandi Raadio sümfooniaorkestri peadirigent
- 1998. aastast Tampere linnaorkestri kunstiline juht
- 2003. aastast sama orkestri peakülalisdirekt
- 2002. aastast Tallinna Filharmoonia kunstiline juht
- Juhatanud ca 150 sümfooniaorkestrit (SO) 45 maalt Islandist Austraaliani ning Jaapanist USA-ni, sealhulgas Euroopas Berliini ja Müncheni filharmoonikuid, Pariisi Opéra SO-d, Londoni BBC SO-d ja Haagi Residentie-Orkestri; nimekaid USA orkestreid, nagu Cleveland Orchestra, Chicago SO, Bostoni SO, Los Angelese FO, Detroiti SO, San Francisco SO ja Washingtoni riiklik SO; Tokyo SO-d ning nimekaid Austraalia orkestreid, nagu Sydney, Adelaide'i, Brisbane'i ja Melbourne'i SO-d.
- Ta on teinud koostööd maailma nimekate solistidega, salvestanud hulgaliselt heliplaate koostöös erinevate kompaniidega. Noorpõlves mänginud paljudes tantsuorkestrites, restoranides, laulnud kvartetis ja kammerkooris, töötanud televisioonis režissöörina, kirjutanud filmistsenaariumeid.

„Kuningas
üheks päevaks”,
1992.

Eri Klas 1964. aastal.

„Carmeni” proovis 1982.

mul kontserte kirjas umbes poole vähem. Sihtkohad, kus ma veel kontserte annan, jäävad maksimaalselt pooleteise tunni lennusõidu kaugusele. Sellesse areaali kuuluvad näiteks Rootsi, Holland, Taani, Pariis, aga ka Moskva ja Peterburi.“

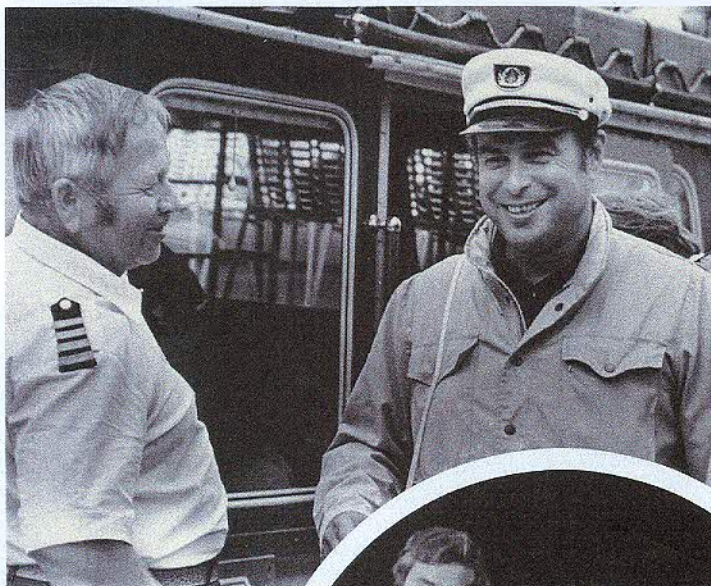
See tähendab, et Eri Klas ei kavatsen enam iialgi sõita Austraaliasse, Lõuna-Ameerikasse ega üleüldse Ameerikasse.

„Ma olen kõik need maad ja mandrid risti-põiki läbi sõitnud. Lisaks Jaapan, Kaug-Ida ja mis kõik veel,” ütleb Klas, kes on juhatanud maailmas 150 orkestrit ning olnud peadirigent seitsmes riigis. „Nii et ma pole maailmas ringi sõitnud mitte turistina, vaid tehes tööd, mis mulle nii palju rõõmu on pakkunud. Pealegi, mida vanemaks ma saan, seda vähem auhannust minus pead tõstab,” tunnistab Klas.

„Selle kõrval köidab mind üha vähem ka materiaalne maailm. Kui vanasti unistasin mustast kalamarjast ja šampanjast, siis nüüd tahan putru süüa. Pealegi pean oma kehakaalul silma peal hoidma, sest ilmselgelt olen ma liiga tüse,” on Klas eneseirooniline ja -kriitiline.

„Nii et ma olen väga rahul, et leidsin endas selle Eri, kes oskab ka „ei” öelda. Terve elu on mulle nii ühiskondlike kui ka tööalaseid kohustusi peale laotud ja alati olin ma valmis neid kandma, aga nüüd saan aru, et inimesele on antud vaid üks elu. Nii et karjääritegemine on minu jaoks lõppenud,” tõdeb ta.

Kõik see, mille poole maestro on enda sõnul pürginud, on talle ka kätte tulnud.

„Hovanštšina”
väljasõidul,
1987.

Anu Kaal,
Gian Carlo Menotti,
Voldemar Kuslap, Eri Klas,
Arne Mikk, 1973 „Telefon”.

„Olen olnud õnnelik ükskõik millises ametis. Minu jaoks pole olnud vahet, kas juhatan lasteorkestrit või Viini Filharmoonikuid. Minu honorar pole olnud dollarites, rublades või eurodes, minu honorar on see, kui ma näen sära pillimeeste silmis ja tahtmist koos muusikat teha.“

„Kui vanasti unistasin mustast kalamarjast ja šampanjast, siis nüüd tahan putru süüa.”

Kui Klasilt küsitakse, kuidas ta ennast laeb, on vastus alati sama: „Publik on see, mis mind laeb ning rõõmu ja rahulolu pakub. Sellepärast ma olengi terve elu rõõmsameelne olnud ja tahan olla ka edaspidi,” lubab tänavu suvel 75. sünnipäeva tähistav Klas. „Küllap tohtrid sellele kaasa aitavad,” usub ta. „Sest mitte mingil juhul ei taha ma masendusperioode. Olen näinud, kuidas minuealised inimesed istuvad tugitooli ja sellesse upuvad,” tulevad tema jutusse nüüd paratamatult ka tumedamad noodid.

„Ma küll varjan seda, aga eks neid kurbus- ja masendushetki tuleb ellu ikka rohkem ja rohkem. Just selles mõttes, et ma olen kaotanud oma elus väga palju lähedasi inimesi. Tagasi neid enam ei saa. Teadmine, et neid

„Minu honorar pole olnud dollarites, rublades või eurodes, minu honorar on see, kui ma näen sära pillimeeste silmis.”

Eri Klas ja Paul Mägi
„Lucia di Lammermoori”
proovis, 1984.

Voldemar Kuslap (Don Giovanni),
Reet Laul, Rostislav Gurjev (Don Ottavio),
Hans-Peter Richter, Mati Palm (Leporello), Eri Klas
„Don Giovanni” 1975.

sõpru enam pole, teeb muidugi haiget. Paraku ei ole elu täis vaid rõõmuhetki,” märgib rikkaliku elukogemusega maestro.

ELUSÜGIS

Eri Klas ütleb end teadvat, et on nüüd oma elu sügises, mil lehed langevad ja värvid muutuvad. Ent ta üritab paratamatult aeg-ajalt pähe kippuvaid nukramaid mõtteid siiski rohkem enda teada jätta. „Julgen öelda, et olen pigem optimist,” rõhutab ta. „Vähemalt niikaua, kui ma jaksan veel dirigendipulti tõusta ja dirigendikeppi hoida. Arvata võib, et lugu läheb hullemaks siis, kui ma oma tööle lõplikult joone alla tõmban,” muigab maestro natuke nukralt. „Minu eluvorm on selline, et ma ei saa ilma publikuta elada,” tõdeb ta. „Kõige koledam on see, kui sa istud tugitoolis ja vaatad vaid üksinda suures toas telekat.”

„Tegelikult tahan ma olla selline, nagu ma olen, ja hoida endas seda sädet, mis minus on veel säilinud, ning mitte muutuda virisevaks vanuriks.”

Ent nagu Eri Klasile omane, teeb ta nüüd äkilise poognakaare nukratelt nootidelt irooniliste suunas tagasi: „Loodetavasti ei võta kasinam elu ja dieet mul mõistust vähemaks?”

Sest tagasi vaadates tundub Klasile, et kirju elu on teda pigem õpetanud ja kasvatanud. „Ega ma pole siis kogu elu ainult plombiiri söönud,” meenutab ta.

„Olen elus päris palju vaeva näinud. Ma ei taha sellega eputada, aga tean tegelikult küll, kui palju vett on leiva sees. Mulle on alati tähtis olnud see, et sõbrad pole mitte suured muusikud – kuigi ma olen väga tähtsate inimestega elu jooksul kokku puutunud –, vaid lihtsad, siirad inimesed. Näiteks hiidlased, kes elavad Hirmuste külas Kõpu otsas. Kalameestega juttu ajada on palju huvitavam kui kuulata kolleegide lõputuid heietusi oma elust,” tunnistab ta.

Hiiumaal käib Klas suvitamas metsavahi Ülo Piheli ja tema kaasa Karini juures. Samas lähedal on naabriteks Riho Sibul, Erki-Sven Tüür, Paap Kõlar ning hea sõber Arne Mikk.

KÕIKIDE VANAIISA

„Olen üritanud olla hea isa nii oma tütrele kui naiste lastele. Nüüd aga olen juba vanaisa, isegi vanavanaisa,” võtab ta oma pereliikme staatuse kokku. „Samuti olen alati hoolinud vanainimestest ja nüüd olen ma juba ise vana inimene,” muigab ta natuke mõrult.

„Kuigi jah, eks ma omal ajal püüdsin olla ikka ka elumees. Kuid väga tõsiselt mind selles rollis ei võetud.

Nii see elukene on. Tegelikult tahan ma olla selline, nagu ma olen, ja hoida endas seda sädet, mis minus on veel säilinud, ning mitte muutuda virisevaks vanuriks.”

„Kõige koledam on see, kui sa istud tugitoolis ja vaatad vaid üksinda suures toas telekat.”

Et maestros on veel sädet, ja mitte vähe, tõestas eelmise aasta lõpus toimunud turnee „Eri Klas ja sõbrad”, kus Klas seisis Pärnu Linnaorkestri ees ja dirigeeris Uno Naissoo, Raimond Valgre, Arne Oidi ja Valter Ojakääru muusikat, laulsid Ivo Linna, Maarja-Liis Ilus ja Liisi Koikson – kõiki neid peab maestro oma headeks sõpradeks. Ja muidugi publik – see on Eri Klasi kõige suurem sõber!

„Tundsin suurt rõõmu, et olen oma lätete juures tagasi. Tuleb ju tunnistada, et ma alustasin ikkagi kerge muusikaga.”

Eri Klas viitab siin ajale, mil ta koos Tartu Ülikooli ansambli Harvlek liikmetega püüdis imiteerida Ameerika džässi – Dave Brubecki kvartetti ning teisi džässilauljaid. „Ma ei eputa sellega, aga maailma üks eksklusiivsemaid kontserdipaiku on Ameerikas Los Angeleses Hollywood Bowl, väga vana vabaõhu-kontserdilava, kuhu igal õhtul tuleb neliteist tuhat inimest. Olen seal juhatanud neli korda ning ma poleks nooruses isegi unes osanud näha, et kunagi jagan ma Hollywood Bowli lava just Dave Brubecki kvarteti ja Ella Fitzgeraldiga. See on midagi sellist, mis mul siiani pähe ei mahu.

Nii et ma olen oma elus unistustest tegelikkuseni jõudnud.” ■